

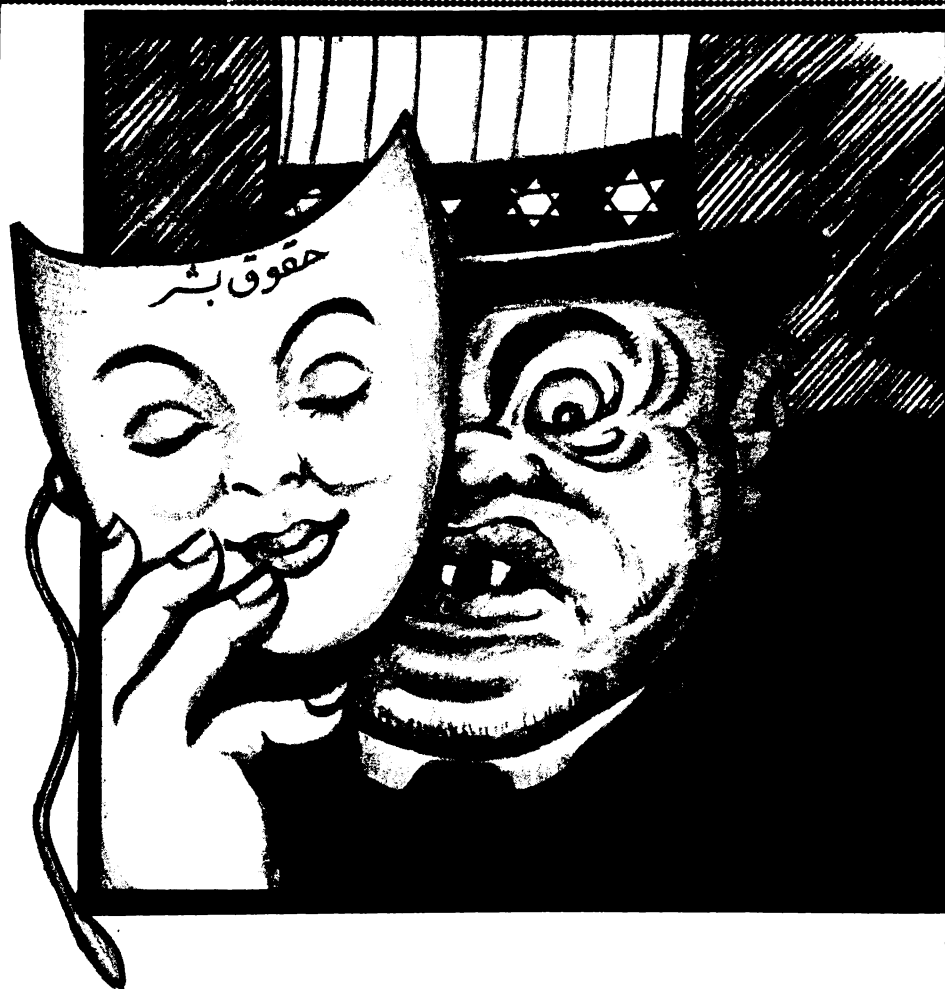
۔ انقلاب يولوندا

اۋن بئش گونلوك ادبى - سياسى مجموعه

هرنمە ۳ نومى

۱-۵۹

يېرىنجى ايل، ۳-نجى نمرة

(۱) سرمقاله پیرامون اتحاد و همبستگی مردم در مقابل ضد انقلاب . (ص ۲-۳) .
 (۲) مقاله "بازار طاغوتی" در باره دو جناح سرمایه‌داری کلان شایعه پرداز و اصفاف و پیشه‌وران خرده پای طرفداران انقلاب . (ص ۴-۵) . (۳) شرح احوال و افکار و آثار ملامحمد علی هیدجی شاعر قرن گذشته که در فلسفه اسلامی ید طولائی داشت . علاوه بر آثار فلسفی و سیاسی به زبانهای فارسی و آذربایجانی اشعار اجتماعی - انتقادی زیادی از وی بر جای مانده است . (ص ۶-۱۰) . (۴) شعر طنزی از حسین توفارقانلی (ص ۱۱-۱۲) . (۵) درس فلسفه (ص ۱۳-۱۴) (۶) لیلی و مجنون (بقیه ص ۱۵-۱۶) . (۷) شعر از استاد حبیب ساهر (ص ۱۷) . (۸) صفحه کودکان (ص ۱۸-۲۲) . (۹) یک داستان عامیانه از اومید قافتانچی اوغلو نویسنده‌ی پیشتاز معاصر ترکیه که سال گذشته بدست عوامل آمریکائی در استانبول شهید شد . قهرمانان داستان‌های او عموماً از میان طبقات زحمتکش انتخاب شده‌اند . (ص ۲۳-۲۶) . (۱۰) کاست جدید عاشیق حسن سرودهائی بر علیه امپریالیزم و عوامل مزدور بعثی آن (ص ۲۸-۲۹) . (۱۱) قطعه‌یی از دفتر خاطرات استاد حبیب ساهر نمونه‌یی از نثر زیبای آذربایجانی معاصر . (ص ۲۸-۲۹) .
 (۱۲) داستان حمله‌ی ژاندارم‌های شاه خائن به خانه‌ی یک محصل تبریزی بخشی از داستان از کتاب "خاطرات تبریز" اثر حمید محمد زاده (ص ۳۰) .

انقلاب یولوندا (در راه انقلاب) مجموعه‌ی ادواری
 ادبی - سیاسی . زیر نظر: ح. صدیق . با موافقت بخش
 مطبوعات دادستانی انقلاب . اداره در حک و اصلاح و
 درج مطالب رسیده آزاد است . تلفن اداره ۶۶۰۲۷۹
 بعد از ظهرها ، آدرس مکاتبه: صندوق پستی ۳۴۶ - ۱۳ ،
 منطقه پستی ۱۳ ، تهران . سال اول ، جلد ۳ ، ۱۰/۱۳۵۹
 هر جلد ۳ تومن .

Inqilab Yolunda (On the way of Revolution)

Azerbaijani political and cultural collection

No.3, Dec. 1980. Post Box 13-346, Tehran - 13.

طاغوتی بازار

مملکتیمیزین بازارینین نبضی ، اولدوغو کیمی وابسته سرمایه‌دارلارین و آمریکا باشد دورماقلا امپریالیزمین تسلطونون احیاسینی ایستیلرین و لیبرال بورژوازیانین دارو دسته‌لرینین آلینده — دیر . بو همان بازاردیر کی امام امت اونو بحق " طاغوتی بازار " آدلاندیریبیدیر . حقیقت بو دور کی بیز مملکتیمیز ایچون بوتون حساس تاریخی مرحله‌لرده ، بخصوص ضد استعماری و ضد استبدادی حرکات شدتلنن مرحله‌ده مملکتیمیزین بازاریندا ایکی قطب و ایکی جناحین شاهیدی اولموشوق . سلطانلارین ستم بارگاهی نین هامیسی کلان سرمایه‌دارلارین و استعمار و امپریالیزمه وابسته غرب شرکترلرین دلال‌لاری جناحی ، ومتوسط الحال قشرلرین اصناف و پیشه‌ورلرین جناحی . بیرنجی جناح ، یعنی کلان سرمایه‌دارلارین ، عمده بازارگانلارین و کلان توزیع و واردات اربابلارینین جناحی ، همیشه استعمار و استبدادین طرفینی توتوموش و بونون مقابلینده متوسط الحال قشرلرین ، کسبه و پیشه‌ورلر و اصنافین جناحی ، ئوز مجموعوندا استبداد و استعمار علییهه مبارزه‌ا ئندن وطن پرست آزادخاهلارین سیراسیندا قرار توتوموشدور . بو واقعیت مشروطه انقلابی نین همان اولیندن تا نفت صنایعینی ملی لشدیرمگه قدر ایران ملتی نین تحسینه لایق انقلابی زمانیندن ملتیمیزین ضد — استبدادی ، ضد استعماری و ضد امپریالیستی مبارزه‌لرینده قیرمیزی خط کیمی گوئه ده بیر . تاریخی تجربه‌لر گوئه ستردی کی سرمایه‌دارلارین و عمده وارد ائندلرین جناحی آزادلیق و استقلال یولوندا ، استعمار و امپریالیزم علییهه ایران ملتی نین مبارزاتی نین بوتون مرحله لرینده اهالیه لازم و ضروری کالالارین احتکاریندن توتوموش ، باهالیق و کالا قحطلیگی یاراتماغا قدر بوتون وسایلدن استفاده ائتمگه ، مملکتین تجارتی ایشینده اخلاص ائتمیش و ملتیمیزین ضد امپریالیستی نهضتی ئوز اعلا درجه‌سینه جاتان هردفعه بازارین بو جناحی استعمار و امپریالیزمه وابسته حاکمه هیئتین سیراسیندا توطئه‌چیلرین و کودتاچیلارین سیراسیندا قرار توتوموشدور . بازارین بو جناحی ، عمده مالک‌لر ایله آل بیر رضاخانی ایش باشینا گئیردی و سونرادان انگلستانین بو عاملی نین دیکتاتور لوغونو مستقر ائتدی و انگلیسی کودتا ایچون زمینه فراهم گتیر .

امامین بحق " طاغوتی بازار " آدلاندیردیغی بازارین بو جناحی ، ایران ملتی نین نفت صنایعینی ملی لشدیرمک و ضد امپریالیستی مبارزه‌سی نین ذروه‌سینده آرخادان هم ایران ملتینه و هم ملی رهبرلره خنجر ووروب و آمریکا زاهدی — شوارتسکف کودتاسی یولو ایله معدوم و ملعون محمدرضائین قان ایچن رژیمینی محکم‌لندیرمک ایچون زمینه فراهم گتیردی .

بو موردلرین هامیسیندا سرمایه‌دارلارین و عمده وارد ائندلرین جناحی ، مالی و اقتصادی قدرتلریندن استفاده ائتمکله ایران ملتی نین ضد امپریالیستی نهضتینه آن بویه ضربه نی ووروبلار . بو نکته‌یه توجه ، اوجه‌دن ضروریدیر کی حاضر کی حساس شرایطده ایران ملتی تام

قاطعیت ایله جهانخوار آمریکا امپریالیزی علیھینہ قالخان و ایرانین اراضی بوتونلوگوندن، انقلابین نائیلیتلریندن و اسلامی جمهوروموزون موجودیتیندن مدافعه ایچون ووروشدوغوموز شرایطده، بازارین بو طاغوتی جناحی نئجه جهندن ایران ملتی علیھینہ توطئه ائدیر. بو منفعت پرست و غارتگر گروه، نه تک جهانخوار آمریکانین تسلطونون احیاسینی و شاهسیز مشروطه رژیمینی ایستین لیبراللاری ئوز قاناد و حمایتی آلتینا آلمیش، و اونلارین چوخلارینین میلیاردارلار غارتی سرمایه لریندن استفاده ائده رکن، بختیارلار، اویسی لر، پالیزانلار، امینی لر، مراغه یی لر، نزهه لر و اونلارین آمریکالی اربابلاری و ناتودا کی متحدلری ایله گیزلی رابطه لری واردیر، بازاری لرین بو جناحی، بوتون مدرن وسایلدن استفاده ائتمکله اساس اهرملری و ایران بازاری نین نبضینی آله آلیب و مملکتین ملی اقتصادیندان و خارجی - داخلی تجارتیندن، ئوز آج گوؤز منافعی نی تأمین ائتمک جهتینده بهره بردارلیق ائدیر لر. بونلار اولدوغو کیمی غرب بازاری و امپریالیستی سرمایه یله رابطه لرینی حفظ ائدیب و بو منحنط بازرگانی نظامینین دوامی ایچون وار قوه لرله توطئه و تلاش ائدیر لر. بونلار حاضر کی حساس و بجرانلی شرایطه آللرینده اولان بوتون اقتصادی اهرملردن استفاده ائتمکله قحطلیک، باهالیق و بالنتیجه جامعه میزده درین ناراضیلیق وجوده گتیریر لر.

بازارین بو جناحی نین یا طاغوتی بازاریلرین فعالیتی بونوللا قورتارمیر. بونلار دولتی دستگاهلاردا کی دارودسته لرینین کوؤمگی و آمریکا همکارلیق و دوستلوق عقدی باغلاماغین تشنه لری لیبراللار یولو ایله بیر طرفدن مملکتین اقتصاد و تجارتی نی کئچمیشده اولدوغو کیمی غرب و بخصوص آمریکا بازارینا وابسته ساخلا ماغا و دیگر طرفدن شرقی اروپا مملکتلری و سوسیالیستی ئولکه لر ایله هر جور اقتصادی و بازرگانی روابطین توسعه سینه مانع اولماغا تلاش ائدیر لر. بیر حالدا کی بوتون آورہ گی یانان و انقلاب مقابلینده متحد کارشناسلارین دئدیگینه گوؤره سوسیالیستی مملکتلر ایله و اسارتدن آزاد اولموش مملکتلر ایله اقتصادی، بازرگانی و فنی همکارلیقلارین توسعه سی همیشه و بخصوص آمریکا و متحدلری بیزی اقتصادی و نظامی انحصارا آلدیقلاری حاضر کی شرایطه مملکتیمیز ایچون حیاتی اهمیتہ مالک اولموش و مالکدیر، هامی بیلیر کی وطنیمیزه تحمیلی جنگ نتیجه سینده مملکتیمیزین اقتصادینا و تولیدی اومورونا آغیر ضربه لر دگمیشدیر. جبهه نین و جبهه دالینین ضروری کالا نظربندن احتیاجاتینی تأمین ائتمک، بیزه اقتصاد و تجارتی احیاء ائتمگی اونو غرب انحصارلاری و اونلاری عمده سرمایه دارلار و وارداندرلر سیماسیندا دارودسته لرینین تسلطوندن آزاد ائتمگی و مالک اولدوغو موز نظیری اولمایان امکانات - تدان استفاده ائتمگی و بازارین اولدوغو کیمی کلان سرمایه دارلار و بورژوازی لیبراللار و اونلارین یانکی حامیلری آ لینده پایگاه شکلینده باقی قالماغا یول وئرمگی حکم ائدیر.

حیله کار تاجرلرین الی فرش صنعتیمیزدن قطع اولسون!

انقلابچيلارين اتحادى و

گلجک غلبه لريميز

وطنيميزين آزاد اولموش اھاليسى ، استقلال خاطرينه و اراضي بوتونلوگوندن دفاع ائتمک ايچون بو تحميلي جنگ مقابلينده مثيلسيز بير فداکارليق و قهرمانليق ايله ووروشور . حال حاضر دا دوام ائدن جنگ ، در واقع ايراني ضعيفلنديرمک و مملکتيميزين اھاليسى نين انقلابي نائيليتلريني پايمال ائتمک ، نهايت اسلامي جمهورو نظامي ني بيخماق و آمريکايا وابسته اولان بير رژيم بر قرار ائتمک ايچون ، آمريکا امپرياليزمي نين شيطاني نقشه سينين بير جزئيدير . بو ترتيب ايله وطنيميزين اھاليسى بوگون عملا آزاد ايرانلا ئوز دوشمنچليگينده ثابت قدم اولان و مملکتيميزين عليهينه هئج بير توطئه دن آل گوئ تورمهين آمريکا امپرياليزمي ايله ووروشور .

بوندا هئج بير شبهه ولا بيلمز کي آمريکا امپرياليزمي ئوز توطئه لرينين عملي اولماسيندا ائله جمده داخلي ضد انقلاب اوستونده حساب ائله بير . بو جهانخوارين بئشيجي ستونونو تشکيل وئرن و کمينده اوتوران بو داخلي ضد انقلاب ، لازم گلرسه ، و مناسب فرصته داخلدن وطنيميزين اھاليسینه ضربه وورماق خياليندا دير . مملکتيميزين اينديکي حساس و بحراني شرايطينده ، اتحاد ، سوء و عمل وحدتي نين لزوم و ضرورتی آيري هر وخت اولدوغوندا داها چوخ خصوصي اهميت کسب ائدير . لاکن بو نکته يه توجه ائتمک لازمدير کي اتحاد و سوء و عمل وحدتي هانکي قوه لرين آراسيندا برقرار اولماليدير ؟ سهو دير اگر گونون بو اساس شعارينا سطحی شکیلده برخورد ائلسک . انقلابي هشارليق و دقت ايله حقی باطلدن ، ايشیغی قارانیلقدان ، دوستو دوشمندن ، انقلابچی نی ضد انقلابچی دان تشخیص وئرمک لازمدير .

ايران ملتني نين انقلابي غالب گليدير و طاغوت رژيمي نين باشچيلاري دارما داغين ائديليبلر . لاکن بو ، او معنا دا دگيل کي اوزون ايللر عرضينده طاغوتون خدمتينده اولموش و مستضعف خلقي نيه حقيقته هئج بير جنايتدن خوددارليق ائلمه ميش اولان بوتون شخصلر بيردن بيره انقلابين طرفداري اولوب و ملتین کناريندا قرار تاپيبلار . انقلابين غلبه سيندن سونرا کي دورا نين تجربه سي بيزه ئوييره ديدي کي سابق رژيمين قاليقلاريندان بير چوخلاري آن ياخي حالته دريلريني عوض ائله ييبلر و فرصت داليسينجا ديرلار کي اسلامي جمهورو نظامي ني بيخماق ايچون عمل ميدانينا وارد اولسونلار . بونا گوره ده آييق و هشار اولماليق حبيبه آرخاسينا و اونون داها چوخ محکملمنه سینه خصوصي توجه ائتمه ليک . هاميسي واحد بير تن کيمي وطن بوتو نلوگو و مملکت استقلالي و سرحدلريميزدن مدافعه يه قالميش اولان ايران ملتني داخلي ضد – انقلابين بو اوميديني پوچ ائله دي کي تصور ائله بيردي وجودا گلמים فوق العاده وضعيتدن ئوزشوم نيت لر نين انجامي ايچون بهره بردارليق ائده بيلر . ضد انقلاب بوگون داها جرأت ائله مير علنا و آچيق صورته اظهار وجود ائديب و توطئه يه آل آتسين . اما بو ، او دئمک دگيل کي ضد انقلاب

داها توطئه‌دن آل گوئورودور. ایندینین ئوزونده وطنیمیزین آرا بیر بو و یا دیگر گوشه سینده بیز ضد انقلابین توطئه‌چی اقداماتی‌نین ناظری اولموشوق و ناظریک. شایعه یایماق، احتکارا یجاد ائله‌مک، بازاردا امتعه‌نین چاتیشمازلیغی و قحطلیگی شدتلندیرمک، اداره‌لرین، تولیدی، توزیعی، خدماتی مؤسسه‌لر و سایرینه‌نین ایشلرینده یوزقونچولوق ائلمک هامیسی ضد انقلابین عمل شیوه‌لریندیر. لاکن بونلار داخلی ضد انقلابین - نتیجه دئیرلر - مسالمت آمیز شیوه لریندن بیر قسمتیدیر کی اگر قاطعیت ایله اونلارین قاباغی آلینمسا، ضد انقلاب آیری شیوه‌لره:

ترور، پارتلایش، یانغین دوزه‌لمک، مملکتین حساس یئرلرینه هجوم ائله‌مک و بوجور برنامه - سینده اولان عمللره مناسب فرصته متوسل اولاجاق. وطنیمیزین و انقلابیمیزین اصل منافعی مخصوصا ایندیکی حساس شرایطه حکم ائدیر کی انقلابی آیقیلیق ایله ضد انقلابین بوتون عمللری نظر آلتینا آلینسن و اونلارین توطئه‌لری خنثی ائدیلسن. شبهه‌سز مملکتیمیزین ایندیکی بحرانلی شرایطینه اتحاد، سوؤ و عمل وحدتی ضروری بیر ایشدیر. لاکن یاد دان چیخارتما - مالیق کی مملکتیمیزده حله‌ده چوخلو شخصلر واردیر کی دریلرینی عوض ائله‌ییلر، حيله‌گر لیک ایله ئوزلرینین واقعی سیمالارینی گیزلده بیلیلر.

ایستر نظامی و ایستر غیر نظامی و حتی مذهبی لباسدا اولان بوضد انقلابی عنصرلردن بیر چوخلاری حله‌ده متأسفانه تمام و کمال پاکسازلیق ائدیلمه ییلر و حتی متأسفانه بعضی موقعلر اونلارین بیئرینه حقیقی انقلابی قوه‌لر پاکسازلیق اولورلار کی بودا ضد انقلابیلارین بیر توطئه‌سی کیمی دگرلندیرله ییلر. مسلما بئله بیر دریلرینی عوض ائله‌میش عنصرلر ایچون متحد بیر خلق جبهه سینده یئر اولما بیلمز. بو عنصرلری تانیماق و اونلارین بوتون نقشه‌لرینی عملی ائدیلمزدن قباق افشاء و خنثی ائتمک لازیمدیر.

فقط حقیقی و ایران انقلابیین اصولونا وفادار اولان قوه‌لرین اتحادی، سوؤ و عمل وحدتی ایله مملکت داخلینده جبهه آرخاسینی محکم‌لندیرمک و ایران انقلابی‌نین گلجک غلبه‌لری ایچون لازمی شرایطی فراهم گتیرمک اولار.

محمد علی هیدجی

تیکیلدی چیگنیمه هیدجده داغداغان آغاچی .

* * *

آسیلدی بوئرکومه هیدجده مهره بو ایام .

* * *

مولدم بود هیدج ،

بخت سست و طالع کج ،

گاه ساکن تهران ،

که مقیم قزوینم !

محمدعلی ایلک تحصیلاتینی هیدجده

آلدیقدان سونرا ، ۲۵ یاشینا چاتار چاتماز

قزوین شهرینه کوءچوب ، حسن خان - حسین

خان مدرسه سینده فقه و اصول و زمانه سینین

دیگر علملرین ئویره نمگه ادامه وئریر . ۴۰-۵

ایل قزوینده اقامت اعتدیکدن سونرا ، تهرانا

و سونرا کربلایا کوءچور . ۱۰ ایله یاخین

کربلا و نجفده اقامت ائدیر . یئنیندن تهرانا

قاییداندا ۴۰ یاشی وارایدی . بیر بوءپوک

فیلسوف ، فقیه و ادیب کیمی خیام

خیوانیندا سید نصرالدین مدرسه سینده

تدریس و تعلیمه مشغول اولور . ۷۶ یاشیندا

تهراندا وفات ائدیر .

هیدجیه زامانیندا حکیم یعنی فیلسوف

دئیرمیشلر . او اسلام فلسفه تاریخینین بوءوک

بیر حکماسیداندیر . او ئولدو کدن سونرا ،

مدرس تبریژی ، یازدیغی قیمتلی تذکره سی

"خمسه" ولایتی ملکتیمیز ایرانین ،
آن گوئل طبیعتلی و صفالی ولایتلریندن
بیریدیر . زنجان ، خرم دره ، ابهر ، سلطانیه
دن عبارت اولان بو ولایتدن واختیله
آذربایجان خلقی گلیب یئرلشمیش ، ایران
تاریخینده ، ملتیمیزین آزادخاهلیق مبارزه -
لرینده بیرچوخ قهرمانلار و علم عالمیده
شهاب الدین سهروردی کیمی بوءپوک
اعجوبلر یئتیرن بیر ولایتدیر .

محمدعلی هیدجی همین ولایتین

هیدج کندینده شمشی ۱۲۳۴نجی ایلده آنادان

اولموشدور . هیدج کندی زنجانین ۶۰

کیلومترلیک شرق طرفینده دوشن صفالی بیر

منطقه دیر . محمدعلی هیدجی ئوزکندینه

مختلف یئرلرده اشاره ائدیپ ، طبیعتین و

خلقینین خوی و عادتلریندن افتخار

حسی ایله یاد ائدیدیر :

اولارکی وصف ائله بیلر صفاده شیرازی ،

منه گومان یوخو ترجیح هیدجیه شیراز .

* * *

های ! خمسه نین اول سویوق سولاری ،

به ! هیدجین اول سرین هاواسی !

* * *

فغان کی حسرتی قالدی آورده کده هیدجین ، اول

سویوق بولاقلاری ، باشی دومانلی داغلاری .

* * *

ریحانه/ادب اثرینین ۴ - نجو جیلدینده
(ص ۳۲۸ - ۳۲۹) هیدجیدن یاد ائدیر.
سونرالار مجتهدی، رجال آذربایجان در عصر
مشروطیت کناییندا (ص. ۱۸۴۱ - ۱۸۴۲)
اوندان آد آپاریر . علی هشترودی ۱۳۳۴
نجو ایله زنجاندا ۳۰۰ صحیفهده فیلسوف
شاعریمیزین بیرچوخ آذربایجانجاو فارسجا
شعرلرین احتوا ائدن دیوانین ایکینجی دفعه
اولاراق چاپ ائتدیریر . شاعردن چاپ اولان
دیوان ، آذربایجان و فارس دیللرینده
یازدیغی فلسفی ۲۸۰۰ بیتدن عبارت
دانشنامه اثریندن باشقا (ص ۱۷ - ۱۷۰) ،
فارسجا غزلیات (ص ۱۷۱ - ۱۸۷) ،
آذربایجانجا غزللر (ص ۱۸۸ - ۲۵۳) ،
آذربایجانجا مثنویلر (۲۵۴ - ۲۶۷) ،
آذربایجانجا مخمس لر (۲۶۸ - ۲۷۱) ،
آذربایجانجا ترجیح بند (۲۷۲ - ۲۷۶) ،
آذربایجانجا ترکیب بند (۲۷۷ - ۳۰۰)
اثرلرینی احتوا ائتمکدهدیر .

دیگر اثرلریندن فارس دیلینده
یازدیغی شرح منظومه‌ی سبزواری آدلی فلسفی
و رساله‌ی دخانیه آدلی اجتماعی - سیاسی
اثرلرده دفعه‌لرله تبریز و تهراندا داش -
باسماسی فورموندا چاپ اولوبدور .

یوخاریدا آدلارینی چکدیگیمیز
کتابلاردان باشقا ، اونون حاققیندا معلومات
وئرن دیگر اثر تاپا بیلمه دیک . قیمتلی
اثرلرینین مطالعه سیندن آلدیغیمیز تأثراتی
یازیریق :

* * *

حجت‌الاسلام میرزا شیرازی‌نین واختیله

آروپا استعمار چیلاری علییه‌نه دایانیب

تانیکی تحریمی فتواسینین ایضاحیندا
رساله‌ی دخانیه یازان مبارز محمدعلی هیدجی ،
دیوانیندا یئری گلدیکمه خلقلین فلاکتلی
حیاتین و دولتمدارلارین ظلمکارلیقلارین
تصویر ائدیر . او مختلف یئرلرده مملکتین
وضعیدن شکایتلنیر :

تاپماز بو مملکتده گوموش سکه‌سیر رواج

دئین شاعر ، ئوز حالینیانان بیرکیمسه تایمیر ،
و بو اوزامانین مناسبتلری ایچینده یاشایان
هر بیر ایره‌لی دوشونجه‌لی آذاملار ایچون
طبیعی ایدی . اولار ئوزلرین هر زمان
" تنها " و " دردلی " حس ائدیر دیلر
هر بلایه دوغور ، ظلم ، ریاکارلیق و حقه‌بازلوق
ایله دولو دونیاده بیر کیمسه ئوز دردلرین
آجا . بیلیمیر دیلر :

هانی اوکس کی منیم حالیما یانا اوره‌گی
هارا گئدیم کیمه ئوز دردیمی ائدیم اظهار؟
دوئن بلایا منم هیدجی ، اگر گتیرم
بیانه حالیمی ، آغلارمنه در و دیوار .

دئوزن بلایه منم هیدجی منیملن غم
گزه همیشه نجه‌شخصلن گزه‌ر سایه

شاعر بیر ادبی سنت اولاراق ، ئوز
خطاب موردینی زمانه و فلک کلمه‌لرینده
تاپیر . البته بیلیریک کی بو اصطلاحلاری
ایشله‌دن مبارز شاعرلرین هر زامان مقصدلری
اجتماعی سیستم و اجتماعی ظلم لر ایدی .
بو بیلجی و کامل شخصلر بو سیستمین
ایچینده ظلمه و غمه مبتلا دیرلار ، زحمتکش

دولانما بوش به جان، گنت ئوزونچى بىر ايش
(تاپ)

دئمه منه كى بگيم كسب و كار عار گلير .

* * *

حق جد و جهد ائيلينه گؤسترير يولو
أوز غير حقه قويما ، سنه حق گتيرسين أوز .

بعض اوخوجويا بئله گلير شاعر بيزيم
زمانيميزدا آنلاشيلان طبقاتى مبارزهنى درك
اگتميش و بو يولدا ووروشوردو . بعض شعر -
لرينده اونون "غنى لر" و "فقير لر" ين تضادى
و باريشمار خصوصتى گؤستريلرەك ، شاعر
" فقير لر" ى فقره دؤز مگه و ئوز حلقرينى
" غنى لر" دن آلماغا دعوت ائدير . او ئوز
مفكوره سينده ها مينين " غنى " اولماغين
آرزو ائدير :

ياخشى اولسايدى فقر ، بس تارى

نبيه ئوز آدينى قويوبدو غنى ؟

شاعر غوزونو بيزيم زمانه ميزين خولياچى
روشنفكرلىرى تكين خلقدن آييريپ ، نئجه
دئير لر " عاج قصر " ينده اگلشيب كؤنوللىرى
ايچون شعريازان دگيلدير . او خلقين ايچينده
ياشاماغى ، خلقدن و جمعيتدن ئويره نمگى ،
حيات و معيشتدن الهام آلماغى ئوزونه پئشه
دوتان بىر شاعردير . زمانه سينين سياسى
حادثه لر ينده فعالجاسينا اشتراك ائدن شاعر
دفعه لرله سير و سياحت و مختلف يئرلىرى و
اجتماعلارى گر مگه اشتياقيني بيان ائدير :
يئر قالمادى كى گنتميب اوردا دوتوم سراغ ،
بىركس تاپيم مگر كى ائده درديمه علاج .

طالعينه جان يانديران و ئوزوده آغير معيشتلى
بىر شرايطده ياشان هيدجى ، سؤز يوخ كى
اوزامان بوتون اجتماعى بلالارين غلمى و
دقيق تحليليندن عاجز ايدى . آما هئچده
دئمك اولماز كى آشاغيدا وئردىگيميز
مثاللاردا ، او ئوز زمانه سى و حاكم سياسى
- اجتماعى سيستمى يوخ ، بلكه خيالى و
موهوم فلكدن سؤز آچير :

بو سپهر دون و ناساز ، ستمين ائديدير آغاز ،
بىراوتانماز عاربيلمز نه بيليم حياسى يوخدور .

ائله ييب منى حواله يئنه محنت و ملاله

نئله ييم بو هرزه بختين منه بىر حماسى يوخدور .

ستم و غمى توكنمز ، ئولورمده رحمه گلمز ،

بو زمانه نين منيم تك غمه مبتلاسى يوخدور

بو سؤزو دانيشماز عاقل ، اولار گر بلايه قابل ،

سؤله هانسى شخص كامل ، الم وبلاسى يوخدور ؟

شاعر ايشين قدرتينه اينانان و

ايشچىلىگى سئون بىر اجتماعى متفكردير .

فعله لر ين توكنمز قدرتلىرينه ايمان گشيرن هر

بىر جوانا ايش تاپيب ئوز چؤره كليرين

چيخارتماغى و آلين ترى ايله ياشاماغى

توصيه ائدن شاعر اولارا دئير كى زحمتى

أوستون دوستونلار . او جمعيتده انگل اولماغى

و ئوزگه لر حسابينا تنبلىكله ياشاماغى

سئومير :

آس جان قولاغينا ، بوسؤزو ، تنبل اولمادور ،

گنت ايشله تاپ چؤره ك ، يوخى ايمان خدايه

(آج) .

آما مبارز روحلو هیدجی هر زامان
اومیدوار دیر. او دنیا اوزوندن پیسلیکلرین
گئتمهسی، ظلم و ستمه سون قویولماسی و
" مساوات و عدله " یئتیشمگه اینانان بیر
فیلسوفدور:

بو روزگار گئچر، یاخشی روزگار گلر،
کوءنول داریخما، غم ائتمهکی غمگسار گلر .
دومان دوتوب یئر اوزون گریا غارها وادان قار،
گئچر گئدهر بو سویوق قیش، یئنه باهار گلر .
تلمسه بو شهین عهدینده گر ستم یئتیشیر
بو شهریار گئدر، آیری شهریار گلر .
او شه کی دوشمنه ساتدی رعیتی، گوئردون
نئجه اجل اوخونا سینهسی دوچار گلر .

بئله لیکله صراحتله انگلیس استعمار
چیلارینا باغلی بیلدیگی ناصرالدین شاهی و
سونرالار روسیه تزار حکومتی نین یاردیمی ایله
ایراندا آزادلیق حرکاتین بوغما چالیشان
محمدعلی شاهی باشقا بیر یئرده بئله آدلا-
ندیران قورخماز شاعر:

الله بو شهین بختی دؤنوب تختی دولانسون،
مشکل بونون عهدینده دوداگی گولن اولسون.

فارسجا بیر شعرینده

چه بد روزگاریست این روزگار
که دورند مردم ز ناموس و عار

دئین شاعر غوزونو بعضنده غریب حس
ائدیر. بو شعرلر گومان کی اونون تهراندا
سورگون حالیندا یا شادیغی ایللریاز بیلیمشدر:

منی دردو غم ائیلهدی ناتوان،
غریبلیک غمی باعریمی قیلدی قان .
غریبم منیم دادیمه یوخ یئتن،
خوش اول قوم و قارداش و اهل وطن !

وطن محبتی هر زامان شاعری مشغول
ائدیر. بومشغولیت اونو هئج بیر وقت راحت
قویما ییر. بورادا او وطن دئدیگده، منسوب
اولدوغو ملتین، معیشت و آداب و رسومونو
نظرده آلیر. او پایتختین حیاتین خوشلامیر.
دفعه لرله ذم ائتدیگی ریاکار تاجر لرین
ایچینده یاشاماق اونا جان سیخیجیدیر .

وای ! وای ! یئنه قلبیمی غم آلدی،
دوشدو وطن قدیم یاده .

* * *

یئنه ذهنیم قاریشدی، بو سوء زلر
یادیم سالدی ئولکه ی وطنی !
اولور الله یئنه گئتم کندہ
آشیلن دولدورام یئنه لگنی !

* * *

برای چی ست اقامت در این دیار مرا،
نه عافط است و نه مافط، نه ناه و نه جمل

* * *

رسید صبحگه از جانب وطن پیغام،
چرا بدیدن یاران نمی کنی اقدام ؟

بو شعرلر غادی بیر حیاتا دوءن، غوزون
حیاتدا و مفکوره ده خلقدن اوزاق بیلیمه یین
شاعرین حقیقتا اوره ک سوء زلریدیر . او
صراحتله دئییرکی:
جهاندا ایسته مه دیم جاه و منصب و مالی

منه ایران بو فضا سیله دوء نوبدور قفسه ،
منه تهران بو فضا سیله دوء نوب زندانه

دئدیگیمیزکیمی شاعرین ذم ائنگی
صفتلردن بیریده تاجرلیکدیر . اساسا
هیدجینین خلاقیتینده اساسی مثبت مرکزده
دوران اکینجی لر ، فعله لر ، دربانلار ، چرچیلر ،
پینه چیلر ، حامللار ، کرپیچ کسن لرو بوکیمی
عنصرلر مقابلینده ، فثودالار ، اربابلار ، ریا
کارلار و تاجرلر منفی تیپلر کیمی توصیف
اولونورلار . اولارین ایچینده علی الخصوص
تجارت اهلینه نظر سالان شاعر بیرچوخ یغرده
اونلاری مذمت و افشاء ائدیر :

تاجر بد نفس خوش ظاهر پیمبردن اوتان ،
بسدیر ای نامرد ، تنزیل و ربادان آل گوؤ تور!

هیدجینین آذربایجانجامشوی ، ترجیع
بندو فارسجادانشنامه سین اوخویان کیسه سنین
اسلام فلسفه سیندن معلوماتی و خبری اولماسی
لازیمدیر . غزللرینین نقدر ساده و خلقد
آنلاشیلان اولماسینا باخمایاراق ، آدی کئچن
اثرلرده تکلفی و درکی آغیر اولان بیت لر
آز دگیلدیر . بو بیت لرده محمود شبستری نین
" گلشن راز " ی کیمی درین معنا و مضمونلار
یئر آلماقدادیر . بیرچوخ یغرده عربجه احادیث
و اخباردان فایدالانان و اشراقیه حکمتینی
خیردالایان شاعر حقیقتا دگرلی و شرحه لازیم
اولان فلسفی شعرلر یازمیشدیر .

دالیسی وار

وئله لیکله شاهلارین سارایلارینی مسخره ائدن
سلفلری خاقانیلر ، نظامیلر ، فضولیلر و قوسیلر
بولون گئتمکله ، قیریلماز ثقلرله شعریتینی ،
مترقی و انسان پرور کلاسیک ادبیاتیمیزا
باغلا بیر .

شاعر اساسا آزاد روحلو و آزاد -
وجدانلیدیر ، او دونیاده آزاد خلق اولدوغو
ایچون ، کوله لیگی انکار ائدیر و اونون ذمینه
بیرچوخ یغرده دانی شیر . فثودالیه مناسباتیندا
انسان معنویاتینین ازیلدیگی شرایطینده
جوانلیغینی قویلا یان شاعر هئج قیمته ارباب
امر و نهیی آلتینا گئتمگی سئومیر :

کیشی تاری سنی دونیاده خلق ائدیب آزاد
سن ئوزگه نی ئوزونه ایستره نندن ارباب ؟

عمومیتله هیدجینین شعریتینه درد ،
غم و حسرت موتیفی سایه سالمیشدیر . بوتون
لیبریکاسیندان حسرت قوخوسو گلن شاعر ،
فثودالیزم مناسبتینده یاشایان انسانلارین
تیپیک بیر عنصریدیر . اونون لیریک قهرمانی
یار یولوندا مین بلایه دوء زن ، آلین جاندان
أوزن و نهایت حسرتلر ایچینده چولقانان -
ئوز آرزو و آملارینا یغتیشمه یین بیر قهرماندیر .
آما او وفا یولوندان دوء نمه یین ، بوتون ظلم
و جورلره تابلاشان وجدانلی عاشیق دیر .

من اول کسم کی همیشه وفا یولوندا منیم
دگر آیاغیما داش ، باشیما گلر قایه .

* * *

سویوق توکمنه دی ، گول بیتمه دی ، نولور دویئنه ،
کلیب باهار آپلر سایدی بو قیش وقاری .

* * *

قویما قاچا ، دوت آی کیشی ، ظالم او بوبوزاده‌نی
کارتر - الیله بو قودوخ ، باشه‌چکیدنی باده‌نی

اوندان ازل ، سیدضیا بیزلره چوخ هیریلدادی
بیر قاپاقان ، کوء‌پک کیمی ، ئوز - ئوزونه میریلدادی
قوردی " جمال‌امامی‌نی " " ارفعی " لاپ شیریلدادی
میندیلر چرجیلین آتین تاپدادیلار پیاده‌نی
قویما قاچا ، دوت آی کیشی ، ظالم او بوبوزاده‌نی

چوخ چالیشیب - آلیشیدیلار ، بوش یئرله باسدیلار لافا
اگمدی باش بو خلقمیز ، " ساعده " صدرا‌اشرافا
گتدی پناه آمریکا‌لار ، " شاهد " ایله ، میرا‌اشرافا
آتش ایله ، " بقائی‌لر " سالدی وطنده فتنه‌نی
قویما قاچا ، دوت آی کیشی ، ظالم او بوبوزاده‌نی

گاهی " حکیمی " گه " قوام " صحنیه‌چیخدی اورتادان
" سومکا " ، " پان ایران‌یست " کیمی حزب فاشیستی اوینادان
درویش ایله ، یزشکیور ساطور‌الینده توء‌کدی قان
اوباشی " تحریک ائیله " ییب ، قویدی خرابه ئولکه‌نی
قویما قاچا ، دوت آی کیشی ، ظالم او بوبوزاده‌نی

شاه‌نوکری " شاهنده " نین " فرمانی " نا اگیلدمه‌دیک
" تهرانی‌تصویر " ائیله‌یه‌ن ، " دهقانان " دا بیئیلیم‌دیک
سوولادی جنجربین بیزه ، مرتد اولان " خلیل ملیک "
خلقی ساتیب ، او ناخلف ، گزدی دولاندی لندنی
قویما قاچا دوت آی کیشی ، ظالم او بوبوزاده‌نی

دار آغاجین قوروب بیزه ، ایل بویی ، آزموده‌لر
ملت‌میز بیلیر بیزیم ، باشیمیزا ، " گلیب ، نه‌لر " .
قارقا‌کیمی ، قاریلدا‌ییر ، ایندی‌بو ، دینگه دینگه‌لر
تزویر ائدیر یالانچیلار ، گورنه ساتیر افاده‌نی

قویما قاچا دوت آی کیشی ظالم او بوبوزاده‌نی

قویما

قاچا!

ایران

خلقلربینین

اصل‌دشمنی

آمریکا

امپریالیزمی

ایله مبارزه

انتمک

ایچون

بیرلشک!

سيزلره ، ينگى دنيادان ، الهام اولاندا انقلاب
 بوردا جوانلارين قانى ، داغ - داشى ائيلهيب خضاب
 چكمه ريائيله اوتان ، صورت نحسينه نقاب
 جغد صفت قودوزلارين ، خلق قوپاردار انگيني
 قويما قاچا دوت آي كيشي ، ظالم او بوبوزادهنى

بيز يولا سالميشيق ، نئجه ، " بي مخ " و " بختيار " لارى
 سيز دولاناندا ، پاریس و ، لندن و ، بن دا بارلارى
 تولكى كيمي گرهك قوواق ، حمله بو ليبرال لارى
 ملت ميز ائديب بوگون ، همت ايله اراده نى
 قويما قاچا دوت آي كيشي ، ظالم او بوبوزادهنى

خط امام خمينى دور ، راه نماي خلقيميز
 بير صفه دولموشوق ، بولاد داغ كيمي انتقامه بيز
 كون كيمي نورسالييريشنه ، غربه گوزهل ديارميز
 آج گؤزونو جهانى گؤر ، بيل - تانى خلقى ، تودهنى
 قويما قاچا ، دوت آي كيشي ، ظالم او بوبوزادهنى

توفارقانلى حسين

گؤزل ايران !

هاشيق حسن

يئتيرييسن مرد اوغلانلار ،
 يولوندا تۆگولور قانلار .
 سندن گؤچور قان سورانلار
 اي وطنيم ، گؤزل ايران !

*

هر بير بالان اولوب عسكر ،
 سيلاحلا سارماشيب آللر .
 حبهلرده دؤيوشورلر ،
 اي وطنيم ، گؤزل ايران !

منه عزيز جانيمد انسان ،
 اي وطنيم ، گؤزل ايران !
 سن منيم وجدانيمد انسان ،
 اي وطنيم ، گؤزل ايران !

*

تورپاغين لعل و مرخاندير ،
 دوشمانيوين باغرى قاندير .
 هامى حسنونه حيراندير ،
 اي وطنيم ، گؤزل ايران !

فلسفه

درسی

فلسفه‌نین تعریفی

تاریخده آن بوء یوک دوشونجه آداملارین یئتیرن یونانلیلار، "فلسفه" کلمه‌سین علم – سئوگی سی "آتلامیندا آلبردی‌لار Philadelphia بو معنا‌دادیر Philosophie (فلسفه) کلمه‌سیده اورادان گلیر .

علم یا "بیلگی" یعنی "دونیائی و انسانی بیلک و تانیماق " . یوناندا مثلا تاریخ ، حیوان شناسلیق، دیلچیلیک ، منجم لیک علم‌ایدی . اونلارین هر بیرى بیر زمینه‌ده بشره معلومات وئیردی . آما فلسفه عمومی زمینه‌لرده و دنیائین عمومی قانون و مقوله‌لرینی مطالعه ائده‌ردی . فیلسوف، هر خصوصدا، دنیا و طبیعت حاققینداکی علمله دایانان مطالعه‌چی و دوشونن بیر آدم ایدی .

فلسفه کلمه‌سی او زامان‌دان برى غوزونه یئر آچدی . میلادی ۱۸ – نجی عصرده فرانسه‌ده بورژوا فیلسوفلار علمله دایاناراق، دنیائین بیلینه بیلیر بیر شئی اولدوغونو ظن ائدیردیله . بو فیلسوفلار چوخو انسان قابیلیتینه و انسانین لایق و اجتماع دردینه دگن آدم اولماسینا اینانیردیله و دئییردیله انسان دنیاسینی عوض ائده بیلر .

میلادی ۱۹ – نجو عصرده بیر باشقا بورژوا فیلسوفلاری یئننده فرانسه‌ده ، بو دفعه ترسینه، دنیائین بیلیم‌زلیگی و اشیائین ذواتینا نفوذ ائده‌بیلیمه جگیمیزی ایره‌لی سورورو دئییردیله کی دنیائی دگیشمک اولماز .

گوئرور کی دنیا گوئرشو (یعنی فلسفه) ایکی مختلف و متضاد جریان آپاریدی کی بیر – بیرینه مقابل ایکی گوئرش ایدی .

حقیقتا میلادی ۱۸ – نجی عصر فیلسوفلاری فرانسه‌ده، غوز اجتماعلاریندا دگیشیکلیک

ایجاد ائتمک فیکرینده ایدیلر. اوزامانکی فئودالیتنهین ئونونده انقلابی بیر طبقه اولان بورژوازیانین آمال و آرزولارینی دیله گتیریدیلر. آما ۱۹ - نجو عصر فیلسوفلاری یئرلشمیش و حاکم اولموش بورژوازیانین نمایندهلری ایدیلر و اولار هر زمان فعله لر و کارگرلر و مستضعفلر ئونونده دگیشیکلیک ایله مخالف ایدیلر.^۱

گوئنور کی فلسفه یئرسیز و بیهوده بیر " جدل " یا " بحث " دگیلدیر. بلکه طبیعت، جمعیت و دوشونجه نین عمومی قانونلاری و عمومی مناسبتلرینی کشف ائدیر.

باشقا بیر دیله دئمک اولار کی : فلسفه انسان شعورونون تظاهرودور، و دونیانین آن عمومی قانونلاری و وارلیقلا دوشونجه نین مناسبتلرین بیان ائده ر.^۲

فلسفه دونیائی و طبیعتی شرح ائتمک ایسته ییر. فلسفه آن عمومی مسأله لرین شرحیدیر.^۳ خصوصی کیفیت داشییان فنومنلری علم مطالعه ائده ر. فلسفه علمه دایاناراق بو عمومی مسأله لرین شرحینی آله آلیر. پس دئمک اولار کی فلسفه، علمین ادامه سیدیر.

کارل مارکس یازیر کی " داها فلسفه ده دونیانین شرحی یوخ، بلکه دونیائی دگیشدیرمک بحث موضوعودور.^۴ "

فلسفه عموم دونیائی بیر علمدیر. هئج بیر علم و حتی بوتون علملر بیرلیکده ده بئله بیر عموم دونیائی علم اولانماز. چونکو علمی فلسفه دن ناشی اولان دونیوی بیلگی، تک تک علملرین مکانیکی بیر جمعی دگیلدیر. بوتون علملره اولارلا قاریشیق بیر فلسفه لازیمدیر.^۵ فلسفه انسانین دوشونجه سی و اجتماعی، بیر سوءزله دونیانین بوتون کمالینی اساسی اولان عمومی قانونلارین علمیدیر. آیری آیری هئج بیر علم و حتی او علملرین مکانیکی جمعی (فلسفه سیز) بو قانونلاری تحلیل و تشریح ائده بیلمز.

1.Felsefenin Temel İlkeleri, s.12

۱.۲. میر نیک آئین، ص ۱۸

3.Başlangıç İlkeler, s.19

4.Felsefe Ansiklopedisi, c.2, s.147

5.Felsefe Sözlüğü, s,102

رد اولسون امپریالیزم دسیسه لری!

بو

ساقی بزمه باده ایچون

خطا بدیر

ساقی، کرم ائيله جام گزدير،

توتما قدحی، مدام گزدير !

دورانه چوخ اعتبار قيلما،

گزدير قدحی، قرار قيلما !

تؤك آليب آله گوموش صراحی،

زر ساغره، روحبخش راحی،

صرف ائيله رعایتیمده الطاف،

تنها لیغیمی گؤز، ائيله انصاف !

شغلوم بو بساط ایچینده چوخدور،

سندن ئوزگه مددچی یوخدور.

همدم لیگیم ایله عار قيلما،

مندن نفرت شعار قيلما !

گر بیلیمز ایسن کی من نه ذاتم،

نه ظلمت چشمی حیاتم،

فیض هنریم شرابدن سور،

سوز جگریم کبابدن سور.

توتسان آلینی من فقیرین،

حق اولا همیشه دستگیریم.

من شاعر موسی کلام،

ساحرلره معجز تمام.

من ساحر بابلی نژادم،

هاروته بو ایشده اوستادم.

سؤز درکینه صرف ائدیب فراست،

املاکینا بولموشام ریاست.

که طرز قصیده ائیلرم ساز،

شهنازیم اولوب بلند پرواز.

که دأب غزل اولور شعاریم،

اول دأبه روان وثرر قراریم.

که مثنوییه اولوب هوسناک

اول بحرده ایسترم در پاک.

هر دیلده کی وار، اهل رازم،

مجموع فنونه عشق بازم.

بیر کارگرم هزار پیشه،

جانلا چکیب ایسترم همیشه.

دکانیم اولا رواج بازار،

هر ایسته دیگین بولا خریدار.

بو

سبب نظم کتابدیر

و

باعث ارتکاب عذابدیر

ساقی! دوت ألیم کی خسته حالم !

غم رهگذرینده پایالم.

سنسن من مبتلايه غمخوار،

سندن ئوزگه دخی کیمیم وار؟

مشکل ایشه دوشموشم، مدد قیل،

می حرزی ایله بلامی رد قیل.

حل ائله یه گوئتوبو مشکلاتی،

کم ائتمه قولوندان التفاتی !

بیر گون کی، می سهیل تأثیر،

وثرمیشدی مزاج پاکه تغیر،

همرنگ بهار اولوب خزانیم،

دوئ نموشدو عقیقه زعفرانیم.

جمع ایدی یانیمدا اتفاقی،

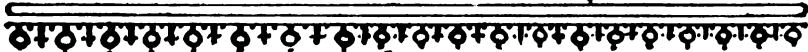
ساز و مزه و شراب و ساقی.

پیوسته لبالب و پیایی،

نوش ائیلر ایدیم قدح قدح می.

ذوق أوزره می آرتیریدی ذوقوم،

شوق أوزره زیاد اولوردو شوقوم.

" لطف ائيله ! دئديلر ، - اي سخن سنج !
 فاش ائيله جهان بهير نهان گنج !
 ليلي - مجنون عجمده چوخدور ،
 اتراکده اول فسانه يوخدور .
 تقريره گتير بو داستاني ،
 قيل تازه بو اسكي بوستاني .
 بيلديم بو قضيه امتحاندير ،
 زيرا كي ، بو بير بلای جاندير ،
 سئوداسي درازو بحري کوتاه ،
 مضمونو فغان و ناله وآه ،
 بير بزم مصيبت و بلادير
 کيم اولی غم ، سونو فنادير .
 نه باده سینه نشاطدان رنگ ،
 نه نغمه سینه فرحدن آهنگ ،
 ادراکی وثره خياله آزار ،
 افکاري ائدهر ملالي افکار ،
 اولسايدی توجه و مناسب ،
 توجيهينه چوخ اولوردو راغب .
 اولسايدی تصرفونده راحت ،
 چوخ کامل اونا قيلردي رغبت ،
 بالله کی نه خوش دئميش نظامی ،
 بو باده ختم انديب کلامی .

اول بزم ایدی عافیت بهاری
 من بولبول زار بی قراری .
 بیر حدده ایریشدی نشه ی جام ،
 کیم قالمادی اهل بزمه آرام .
 اسرار دل اولدو آشکارا ،
 مسدود اولوبان دم مدارا .
 اولموشدو رفیق و همزبانیم .
 آئینه ی طوطی ، روانیم
 بیر نچه ظریف خطه ی روم
 رومی کی دئدین ، قضیه معلوم .
 یعنی کی قامو دقایق اهلی ،
 هر مسأله ده حقایق اهلی .
 هم علم فنینده نکته دانلار
 هم سوء ز روشینده در فشانلار .
 کیم ائیلر ایدی ئوگوب کلامی ،
 اوصاف جلیله ی نظامی .
 بیلیمشیر ایدی کی ، حسن گفتار .
 قدیریم قدرینجه منده هم وار .
 چون وار ایدی مستلیکده لافیم .
 تا آنلانا صدقیم و خلافیم .
 من خسته نی ائتدیلر نشانه
 بیر رنگ ایله تیر امتحانه

چو لرده غریب اوت گیمی ام ، آل گونه وورغون
گون دوغدی گلوم آجدی ، گنجه گلدیده سولدوم

* * *

گوردنمسه سوسوز لوقدان ئولن کروانی ، افسوس!
کهریز اولوبن ، واحده ، قومساللارا دولدوم

* * *

باغریمدا ، قزیل لعل یمن بسله دیم ، آما :
یوللاردا و منزلده ، اوجاق داشلاری اولدوم

* * *

باللانمادی ، باغچامدا ، اریک ، آلچا ، ندنسه
کال ، کال اریگی ، همده کی گوی آلچانی یولدوم

ساهر تهران / آبان / ۵۹

ح ساهر

شیطان

گنجه وقتی نه هارا یی تپدین !... آ شاعر قارداش !
و دئدین آجلارا : " شیطان گلیر ایمان آپارا !... "
جوخ کتابلار او خودون ، آما اونو تدون مثلی :
آجین ایمانی کی اولماز ، هله شیطان آپارا ؟
خلیجین گۆی سولاریندا ، ئولومون گولگه سی تک ،
میر غضب لرله دولو ، باخ گمی لر چالخاللا نیر
باشلا بیر شرجیلی ، غمی و مصیبت لی گنجه
و اوزاقلاردا ابابیل لرا و چور... شهر یانیر
یانکی نی سانما گلیب ، سومبول وریحان آپارا
او گلیب دیر قارا آلتون و قیزیل قان آپارا .

عربستان دا عمو سام کی سرا پرده قورور
شاه حسین ده صداما یاردیم اندیر ، حامی دورور
دلی شیطاندا بو هایدا گلیر ایمان آپارا
سؤیله یین یو خودور ، او اوستاده ، کی ای باختی قارا !
نیه زحمت چکیب بن ، دنیا دا چیخدین سفره ؟
دور ! یوگون جات آده ده ! گنت بورادان با شقایعره ...

شکور لطفی

قورو جای

"شوهر" کندینین یا خینندان بیر
جای گئچردی، کئچمک نه دئییم، آتا
با بالار زمانیندا گئچرمیش، ایندی
بو جایدا بیرزینه سو واریدی، اودا
گاه آخاردی، گاه قورو یاردی.

با غلار قوپ - قوری و آغا جلار ساپ
ساری قال میشدیلار، یکه - یکه چوروموش
کوتوکلر اوجی گورونمز آغا جلاری -
شانه سیدی .

"کریم" "شوهر" اوشاغمی ایدی
اوقورو جای باخاردی و فیکره قالاردی
کریم قوری مومالارا باخاردی و حسرت
چکردی . هرکیم دنده خبر آلاردی آی -
بیلنلر ! بو جای نه ایچون قورو
قالیب ؟ جواب وئرن اولمازدی .

بیرگون کریم گئتدی قورو جایین
قیراغینا، چوخ نیسگیللی سسی ایله
جایا دئدی :

- آی قورو جای ! نه قورو قالیبسان؟
هئج دئمیرسن یا نئق با غلار سنین -
سویوون بولون گوزله بیر؟ هئج
دمیرسن یا نئق یونجالار سواسته بیر
قورو جای ! اگرسویا دولاسان سولغون
با غلار ، یونجالار اوحالار، آت قویلار
قورو جای ، آدوو جای قویوبسان، جای
کی قورو قالماز .

لایلا

سن عو مرون گولوسن ،
باخا مین سونبولوسن ،
گول دوداغین گولنده
ئیلله بیرسن گولوسن
لایلا گولوم آلالا،
شیرین دلیلم آلالا.

گونشلی گوندوز سنین،
دره سنین، دوز سنین ،
اٹوه سئوینج گتیره ن
بو خوش گونوموزن سنین
لایلا قوزوم آیللا،
آلاگو زوم، آلاللا.

بیر سئوینج وار سسینده
اوزونده ، نفسینده
نه یا خشیدیر یا شاماق
آزادلیق ئولکه سبنده .
لایلا بئشگیم لایلا،
اٹویم - اشگیم لایلا،

تا یما حا :

آیا غیندان سوا بحر ،
دیمدیکیندن بالالار .

قیراغیمداکی سوء یودلریده سوارا بیلیمرم .

کریم سوروشدی : نیه سن قورو- قالیبان ؟

آرخ دئدی : گئت بالا... گئت کهریز- لردن ، بولاقلاردان خبر آل . اولار بیلیر نیه آرخلار سوسوزقالیب .

کریم با شادوشمدی . او ائشیدمیشدی کی اءوست داغلاردا مین - مین بولاق وار ، ویوخاری دوزلرده ، یوز- یوز کهریز، ئوز - ئوزونه دئدی : " گئدرم بیر بولاقدان ، کهریزدن تاپارام ، بلکه اولاردئدیلر نیه جای قوروقالیب . " .

کریم چوخ یول گئتدی ، آمما نه بولاق گوردی ، نه کهریز تاپا بیلدی .

بیر قوجا عمی یولدان سوو شوردی کریم ئوزون اونا بیتirdی ، سالامان سونرا دئدی : آی عمی ! آلاهی عمرین اوستونه ، عمور قویسون ، منه بیر بولاق گوء ستر . قوجا عمی خبر آلدی : او غلوم ! بولاغی نئیلیریرسن ؟

- ایشیم وار عمی .

- نه ایشین وار ؟ بویور بلکه من یول گوء ستره بیلیم .

کریم دئدی :

عمی ! سن شووه رکندینم ، تانیر- سانم ؟

- تانیرام او غلوم .

قورو جای دیله گلدی ، ایستدی نریلده ، آمما سوسوز جای نریلده بیلیمز ، او زینه سوونان جای جورو - لدی ، سسی گوج ایله کریمین قولا - غینا یئتدی : آی آدام ، سن گورمدین سندن بویوکلر گوروب ، من چای ایدیم ، آشاردیم ، داشاردیم ، باغلار زمبلره سویئتیردیم ، آمما ایندی منه سوگتیره ن آرخلار قورو یوب ، منه سوگتیره ن نووالار اوجوب ، مندن خبر آلم ، گئت آرخلاردان خبر آل نیه قورو قالیبلار .

چایین سسی کسیددی . کریم فیکره قالدی : " بو جای منه نه دئدی ؟ آرخ نه بیلیر چایین قورو قالما سین " چاره یوخ ایدی ، اگر بیلیمک ایستیردی گرگ دالیسیجا گئده ییدی کریم دوشدی یولا ، گئتدی ، گئتدی بیئتیشدی بیر یوک آرخا . آرخ بو یوک ایدی ، آمما توره لی بیر سوی یوخ ایدی . آنجاق بیر بالا سو آخیردی .

کریم سوروشدی : آی آرخ ! سن بیلیرسن بویاخین جای نیه قورو قالیب ؟

آرخ دئدی : اونا گوره کی منده قورو قال می شام ، من بیر آدلی آرخ ایدیم سویوم یئتدی درمان ایشلدردی . ایندی گوءر نه گونه قال می شام .

سنة بيركهريز گوء ستريم .

چوخ بول گئتميشديلر . قوجا عمی
بيراوجا حصارلی باغين قاپيسين
دوء يدو . بيرآزدان سونرا ، قاپی
آچیلدی و بيربوغلی کیشی باشين
اشيگه چيخارتي . قوجا عمينی گور-
جک دئدی :

سالام مليکيم مشهدي عادل ، نه عجب؟
عمی دئدی :
من بوباغلارا گلن دئيلم ، آما بو
اوغلانی آيار ايچری وباغي اونا
گوء ستر .

بوغلی کیشی دئدی :

مشهدي عادل بويور بيرجاي ايج .
عمی دئدی : سنين چابين منه حالال
دگيلدير . باغي اوغلانا گوء سترسن
منه هم چايدي هم چوء رک . کیشی کریمه
دئدی : بويور اوغلو ، گل ايچری .
کریم تورخمادی ، گيردي باغا . باغ
نه باغ ، گورمليدي ، دئلمی دگيلايدي
آغالارگويسه قالخيب ، تمام گول
گلزارليق . انی - اوزونوبللی دگيل و
باغين اورتاسيندا بير بويوؤک
گول ، گوءل کی نه ديم بيربالادنيز .
گوءلون سويوندا سونالار اوزوردو
ودسته دسته باليق بو طرف او طرفه
گئيردي . نئجه لوتکه سويون قيرا
غيندا دايانميشدي . گوءلون هر
بوجا غيندانجه " گولوف " سويوباغا

- اونون ياخينيدان گئچن قورو

چايی گوءروبسنمی ؟

- گورموشم ، آما من گوءرن زامان

هله قورودگيلدي . سواوردا دوه بويونو
ويراردي .

- ايندي قورويوب عمی ، بير

زينه سويووار ، اونا دا سودئمک اولماز .

من بوگون ، سحر دن يولادوشموشم که

بيلم بوجاي نه ايچون قورو قاليب .

يا زادا بوجايا سئل گلمير عمی .

- بيليرم بالا ، بيليرم .

- بوگون چايدان خبر آلدیم ، چاي

دئدی " آرخدان سوروش " آرخدان

سوروشدوم آرخ دئدی " کهريزلردن ،

بولاقلاردان سوروش " آما من نه کهريز

تاپديم نه بولاق گوردوم . ائشيدميشم

بودوزلرده يوزيوز کهريزووار .

قوجا عمی درين فيکره دوشموشدي

آه جکدي ، کریم منتظر قالميشدي جواب

آلا ، آما قوجا عمی دانيشميردي . کریم

ئوسکوردي . قوجا عمی ئوزونه گلدی .

- گوءزل بالا ! نه بوفيکره

دوشوبسن ؟ اولما يا اينجيرسن ؟

- من اينجمنکن قورخمورام . قورو

مومالارين اودون اولما غيندان قور-

خورام . آتام ديرکی اينديکی کومور

چولر قديم آغاچ اکرديلر ، آما آغالار

قوروياندان سورا اولاردا کومورچو

اولدولار .

عمی دئدی : گل ... گل اوغلو . گئد

یا بیردی . سودان بیراوسکوک آیری

یئره چیخمیردی .

کریم ائله بیل بوخوگوروردو . دئدی

هه عمی ... هه خبر آلدیم ، آماسیز

جاواب ورمه دیز .

عمی دئدی : بو آقالارین باشی بیر

آقادی کی مین مین کهریز بولاقلاین

قاباغین کسب . آما دویمویوب ،

نئچه ایلدی کی هامی دره لرین قابا-

غین بوغوب واودره لرین سویون

بوئوک دریه ییغدیبر .

- عمی بله سویرنیلدیبر ؟

- هئج ... ایچینه باتیق توکوب

کی قیزلاری هرواقت ایستدی باتیق

توتوب اوزاغا گئتمه یه لر .

- عمی گونده اوردا بالیق توتورلار

- بوخ بالا... ایلده ، ایکی ایلده

بیرنئچه گون ، آخی بوجور یئرلردن

چوخ واردیر . هامیسینا یتیشه

بیلمیرلر .

- عمی باغلاریداوار ، بوجور

باغلاردان ؟

- نئچه سی ... اونو؟ ایگیرمی سی؟

یوزو؟ بیلمیرم... آما اوچورکی

دئیرلر ، نئچه یوزدنه بوجور باغلاری

واوچور یئرلری وار .

- عمی ! بویوکدره نین سویو هئج

آشیب داشماز ؟

- نیه اوغلوم ، آما اونادا چاره

قیلیلار . آغالارین باشی ، باغین

کریمین گوزو برلمیشدی . بوغلو

کیشیدن خبر آلدی : قارداش بوسو

هاردان گلیر؟ کیشی دئدی : بیر

نئچه بولاق کهریزدن گلیر توء کولور

گوله .

کریم سوروشدو : بو بولاقلار کیمیندیر؟

کهریزلری کیم قازدیبر ؟

کیشی دئدی : وارایدی ، قدیمدن

واریمش ، قدیم گئدیپ چایا قاریشار

میش ، آما آقا قاباغین باغلایب

گور ایندیده بوباغی اوسوايله سوا-

ریریق .

- آقا کیمدیر؟

- آقا بوباغین ییه سی دیر .

- هاردا اولور؟

- بیلمیرم واللله ، نئچه ایلدن

بیر بورا باش ویرار ، نئچه گون قالار

منیم موزدومودا آیدان آیا یوللار

بورا .

- قارداش بوباغین میوه لرین

کیم ییر ؟

- قویماریق هئج کیم ییه .

فیندیق بادام قالار بودا غدا پا سیخار

قالان میوه ده توکولرایاق آلتدا

چورویر .

- آق قارداش ! آشاغی کندلرده

اوشاقلار یمیش ایچون آغلایر نئچه

اتکلرین چمن کس دیریب، او چمنله ده
آقارلارین جیرانلاری و مارالارلی او -
تلاپیر. سو آشیب - داشاندا، تو کولور
آرخلارا و گئدیر او چمنله .

کریم دائی چوخ سوروشموشدو، قوجا
عمی اونا باخیردی . کریم ائله بیلیر
دی بوگون یوز یا شاییب، ئوزوئو -
زونه فیکر ائله پیردی : " اولماز کی
بو باغلاردا اوشاقلار اوینایا و بو
چمنلرده قورو امجک قویونلارا و تلایا؟
بوردا میوه لری بو جور آرادان آیا -
ریرلار .

۱- بوجاغ : گوشه ۲- تو ره لی :
۲- گولوف : راه آب یا خشی

دئدیم، دئدی

- آقا ئوزو بیلر، ئوز مالیدی
کریم بیلمدی نئجه باغدان ائشیگه
چیکدی . قوجا عمی اگلیش چوبوخ
چکیددی

کریم باغیردی : بئله اولماز ،
اولماز عمی من گوئ ردوگو موگوئ ردوم .
قوجا عمی دئدی : یوخ بالا... یوخ
گورمه یی بسن هله ، بو بیر خیردا باغدی
گلدیگن یولدا نئجه حصار گوئردون .
کریمین یا دینا دوشدو کی چوخ یئردده
بو جور حصارلار گوئروب .

دئدیم : بهنم دای هارادی؟
دئدی : بهنم بیر یئردی ، بهشت ایله
جهنمین آراسیندا ...
دئدیم : یا سوخول بهشته، یا تپیل جهنمه ...
دئدی : آی دئدین، بیرایش گوئروب لر کی
بو آرادا آوارا قالمیشیق . او کی جهنمده،
خیالی راحتدی کی تکلیفی معین اولوب دور .
اودا کی بهشته دیر ، اونوندا خیالی
راحتدیر . آما بیز کی دئییریک نه بهشت ،
نه جهنم ، بو آرادا آوارا قالمیشیق .

عمی دئدی : اونلارین چوخ - ونا
گیرمک اولماز . قودوزایت ایچینه
سالیلار کی هنج کیم قاپی سیندان
ایچری گیریمه . سن هله چوخ شیئی گور
مه یی بسن و بیلیمیرسن . هنج دئمه یین
یا زدا یا غان یا غیشلار نیه سئلا و لوب
قوجا عمی دئدی : او غلوم گوئردوگونو
اوشاقلاردا ده گنین ، بلکه اونلاردا

معاصر تورک ادبیاتی ...

ح.ص.

اوئید قافتانچی اوغلو

اوخچو بسهت

تورکیه آذربایجانین نین مرکزی قارص شهرینین قویون پینار کندینده ۱۹۳۵ ایلینده یوخسوللوقلار ایچینده دونیا یا گلدی. اوشاقلیغی ارباب و آقا قاپیلاریندا کئچدی. اصل آدی "غریب تاتار" ایدی. ادبیات معلمی اولدو. ۱۹۶۴ ایلینده تورک رادیو - تلویزیاسیندا کندیلر ایچون وئرلن برنامه لرین باشچسی اولدو. او بو برنامه لرده تورکیه آذربایجانین نین مظلوم و حققری ازیلمیش خلقی نین معیشت، حیات و فولکلوروندان ایناندیرجی و گوئل اثرلر وئریدی. اوئید ایلخان قافتانچی اوغلو بو یوک بیر حکایه و رومان یازجی سی کیمی ده تورکیه ده پارلادی. او بوتون اثرلرینده آذربایجان دیلیندن الهام آلاراق معاصر تورکیه دیلینی زنگینلشدیرمکده فعالیت ائدی، تورکیه نین آمریکا امپریالیزمی دسیسه لر آلتیندا چالخان تیلارینی، خلقین بوسیختیلاردا چیمقاق یولو آختاران تلاشلارینی گوئل ستریدی. ائله بو اوزدن اونون توفنگیلر (رومان)، تک آتلی تکیان اولماز (فولکلور)، یئل آتان (رومان)، دوئل نهج (حکایه لر) کیمی قیمتلی اثرلری دفعه لر تورکیه ده چاپ اولوب، آلدن - آله دولانیر. بو مبارز شاعر گئچن ایل قیشین سویوق بیر گونلرینده سحر تئزدن تورکیه ده آمریکا نوکسرلری طرفیندن کیچیک قیزی ایله بیر لیکده تپانچه ایله سوسدورولدو. بورادا اونون "اوخچو بسهت" آدلی افسانه سینین چاپ ائدیرک. بو افسانه نی یازجی تورکیه آذربایجان کیندریندن توپلادیغی "دده قورقود موضوعلو" افسانه لر ایچینده چاپ ائتدیرمیشدی.

یازجی بو افسانه لر حاققیندا دئیر: "افسانه لرده جوجه ماهیتلی اوجالار و اوجا اولدوغونو سانان جوجه لر قارشیلانیر. اوجا اولان جوجه لر، آجیق دئسک خلق، اوستون گلیر ... کل اوغلانلار، میدیققلار، میدیلیقلار، آوسیزلار، چولسوزلار، پولسوزلار پیس حاکیمی پیس حکومتی آزه ر ترسه اوز ائده ر."

اوئیدین دلی اوقدر آذربایجان دیلینه یاخیندیر کی بیز بو حکایه نین نقلینده بعض کلمه و فعل لر دن باشقا، هئج بیر دگیشیکلیک اونون دیلینده وئرمه دیک.

واردی ، یوخدو ، تانرینین قولو
 چوخدو. اوخچو بسمت آدیندا بیر اوخچو
 واردی کنسین بیرینده. بوتون گونو آو
 آوالاماقلا، قوش قوشلاماقلا گئچردی. گون
 دوغاندا چیخار، گون باتاناجاق، دره —
 تپه، داغ — باییر دولانیپ آو اولاردی .
 ووردوغونو گتیریپ، پبشیریپ، باشیندان
 گئچنلری، گوگردوگونو ، بیلدیگینی ده او
 آخشام کنسین اوداسینا گئدیپ آنلاداردی .
 بال آخاردی آغزیندان، ائله دانیشاردی .
 اوخچو بسمت یئنه بیر گون اوخونو
 یایینی آلدی، چیخدی گئتدی، اورانی بورانی
 دولاندی، آولایاجاق ووراجاق بیر شئی
 تاپانمادی. گون اورتالاندی . سرینله مک
 ایچون بیر دره بویونا یغندی. اوتوردوچایی
 آغزینا، اوزاندی کی سو آووجلایا، بیرده نه
 گوئرسون، ایکی ایلان، بیر قارا ، قیسا،
 چیرکین می چیرکین، ثوبرو اوزونجا،
 گوئلجه، آغ می آغ. قارا ایلان آغ ایلانی
 ائله سیخیشدیردی کی آغ ایلان جانینی
 قورتارماق ایچون عوزونو داشدان داشا
 چالیردی، آما قارا ایلانین الیندن قورتار—
 میردی. فورن اوخونو یایینی قوردوی آتدی
 کی قارا ایلانی وورا، اوخ گئتدی ده آغ ایلانا
 دگدی . قارا ایلان بیر چیمین آلتینا
 ساپلاندی، آغ ایلاندا سورونه رک اوتلارین
 آراسیندا ایتدی. اوخچو بسمت "بیر داها
 اوخ آتارسام، آلریم یانیم دوشسون!" دئدی ده
 متاثر حالدا گلدی چیخدی ائوه . اوخونو
 یایینی آسدی. آروادی پیس — یاخشی بیر
 شغیلر قویدو ئونونه، یئمه دی . ائله کی

آغزینی پیچاق آچمیردی . قالخدی کند
 اوداسینا گئتدی. اودا اداکیلار اوخچو بسمتین
 هرگون گوگردوکلرینی دینلمگه آلیشقی—
 ایدیلر. "هه! اوخچو بسمت سوئله گوهرهک
 بوگون نه گوگردون؟" دئدیلر. اوخچو بسمت
 صحبتده دورسون، بیز گله لیم آغ ایلانا، آغ
 ایلان "شاهماران"ین قیزی ایدی . گلدی
 باباسینا دئدی کی: "بابا، بوئله بوئله
 اوخچو بسمت منه اوخ آتدی، ئولدورمک
 ایسته دی..."

شاهماران فورن ایکی ایلانا بویرودو؛
 "گئدین اوخچو بسمتی هاردا تاپساز، اوردا
 وورون، ئولدورون، زهرله یین، گلین!" ایکی
 ایلان یولا چیخدیلار. گلدیلر اوخچو بسمتین
 اولدوغو اودانین آرا لیغینا، اونون چاریقلا—
 رینین ایچینه قیوریلیپ، یاتدیلار کی اوخچو
 بسمت دروب چاریقلارینی گئیهرکن، اونو
 چالسینلار. ایچریده ده اوخچو بسمت اولانی
 بیتهنی سوئله ییردی. ایلانلاردا قولاق
 آسیردیلار. اوخچو بسمت دئییردی: "کاشکی
 آلریم یانیم دوشعیدی، بوندان بئله آلیمه
 اوخ آلمیاجام! ... آغ ایلان گوئزومون
 قاباغینا گلنده ایسته ییرم اوخومو باغریما
 سانجام! ..."

ایلانلار بو سوئلری ائشیدنده، سوز —
 ولوب گئری گئتدیلر و شاهمارانا دئدیلر کی:
 "اوخچو بسمتی تاپدیق! آما چوخ ناراحت
 ایدی. بوندان سونرا اوخ— یایی بوراخاجاق.
 قارا ایلانی ئولدورمک ایسترکن، آغ ایلانا،
 سنین قیزیوا وورموش، ایندی آغزینی پیچا
 آچمیر... نه بویرورسان ائله ائله لیم!"

شاهماران ددئی : " اوند ا گئدین ،
یاندیغی یئرده دوء شگینین دوء د گوشه سیندن
دوتوب منه گتیرین ! " دوء رد ایلان یولا
چیخدی . گئجه یاریسیندا گلدیر اوخچو
بسه تین یاتاغینین باشینا . دوء ردو دوء رد
اوجوندان دوتوب گلدیر شاهمارانین
ساراینین ایچینه . شاهمارانین سارایی یئر
آلتیندا ایدی . ائله ایستی ایدی کی اوخچو
بسه تین اوزوندن یالیم - پالیم تر آخیردی .
اوخچو بسهت بیردن یو خودان آیللیب ، نه
گوئردو ، دوء رد بیر یانی ایلان ، قورخدو .
دئدیلر : " هئچ قورخما بسهت خان ، بوراسی
شاهمارانین ساراییدیر . سنه کیسه توخونماز ،
سن شاهمارانین قیزینی قورتارمیشسان ،
پادشاهیمیز سنه نه دیلرسن اونو وئره جک .
بو گوئردویون ایلانلارین اوستوندن یئری
گئت " اوخچو بسهت ائله ائله دی . گئتدی ،
قاباغینا اوخ آتدیغی آغ ایلان چیخدی و
دئدی : " ایندی ددهم سنه دئیجه جک کی ،
دیله دیلگینی ، وئره ییم مورادینی . سن دئیر
سن کی منیم دیلگیم سنین ساغلیغین . او
یئنه سندن سوروشار ، سنده دئیرسن دیلگیم
منیم ، آغزیم توپور . بونو دئیرسن ، اودا
توپوره آغزیوا . . . گوئلزه باشقا بیر شئی
ایسته میه سن ، اولمایا کی آغزیوا توپور -
تدورمه دن چیخسان . . . "
سوئزو اوزالتما یالیم ، اوخچو بسهت
گئتدی شاهمارانین یانینا .
شاهماران ددئی :
- بیلدیم نه ایش گوئروبسن ، یاخشلیق
ائتمک ایسته میشسن ، ایش ترسه چیخمش .

ایندی دیله مندن نه دیلرسن ، شاهماران
بئله دئینده ، اوخچو بسهته " منیم دیلگیم
سنین ساغلیغین ! " ددئی . شاهماران : " من
بیر ایلان ، سن بیر انسان اوغلو ، منیم
ساغلیغیمدان سنه نه ! " دئینده ، اوخچو
بسهت " اگر منه یاخشلیق ائتمک ایستیرسن ،
بیر دفعه آغزیم توپور . دیلگیم بودور ، "
دئدی . شاهماران آنلادی و : " سنه بونو
ئویره ده نین گوؤو کور السون ! آج آغزینی . . . "
دئدی . اوخچو بسهت آغزینی آچدی ،
شاهماران توپوردو ، سونرا اوخچو بسهتی یولا
سالدیلار گئتدی . . .

اوخچو بسهت گلیب قویونون آغزیندان
چیخدی ائشیکه کی نه چیخا ، داغلار ددئی ؛
" من بونا درمانام ، " داشلار ددئی ؛ " من
بونا درمانام ، " اوتلار ددئی ؛ " من بونا
درمانام ، " سولار ددئی ؛ " من بونا درمانام ، "
قوشلار ددئی ؛ " من بونا درمانام ، " بسهت
ائله اولموشدو کی هر بیر شئین دیلرینی
آنلا ییردی .

هر بیر جانلی نین و جانسیزین دیلین
بیلن بسهت قیسا بیر زاماندا ائله قاباغا
گئتدی و وارلاندی کی هامی تعجب ائله دی .
هر کس بیر - بیریندن سوروشوردو : " بو
بسهت هاردان بئله وارلاندی ؟ " اما بسهت
باشیندا کئچنلری کیسه یه سوء یله مه دی .
چونکی شاهماران دئمیشدی ؛ " بوتون جانلی
و جاسیزلارین دیلین آنلایاقسان ، و اگر بو
سیرری بیر نفره آچسان ئوله جکسن ، ایسته سن
بیرینه دئیسه سن ، اول قبریوی قازدیر سویونو
قیزدیر ، تختهوی یوندور ، سونرا ده کی دئیر

عاشیق حسن ین یئنی کاستی

بیراولا

امپریالیزی، ازمگه ،
گرکدیر ائلر بیراولا .
قابارلی ائلر بیراولا .
آمریکانی قاقماغا
گرکدیر ائلر بیراولا ،
قابارلی ائلر بیراولا .

%%

حققین دالینجا قاقماغا ،
آزادلیغا یتیشمگه
ایشیق دونیا یا چاتماغا
گرکدیر ائلر بیراولا ،
قابارلی ائلر بیراولا .

%%

قورقو قورور سرمایه دار ،
ظلم اتمگه نقشه سی وار .
قورقویا تاپماغا آچار ،
گرکدیر ائلر بیراولا ،
قابارلی ائلر بیراولا .

دئمز ئوله جگسن " او اوزدن برکسه دئمیردی .
هر بیر دردین درمانینی ئویره ندی . هرکسین
مرضی ، قیریغی ، سینیغی وار ، توخدادیب
قازاندی . ائله وارلاندی کی ، ایلخیلاری
داغی داش آشدی . ئوزوده چوخ قویونلاری
سئوهردی . ئوزو سویا گوئتوروب ، سوواریب ،
گتیره ردی . آروادیدا بو سیرری بيلمه دی .
بیرگون دئدی : " سن منیم اُریم اولاسان ،
سویونوب قوینونا گیرم ، آما بو سیرری
بيلمیم . یا منه بو سیرری آچمالیسان ، یادا
من سندن آریلا جاغام . " بسهت دئدی : " سن
منیم قیریغی قازدیر ، سویومو قیزدیر ، تخته می
یوندور ، منده دئیم . "

آروادی بو ایشی گوئتور ، قیرینی
قازدیردی ، سویونو قیزدیردی و تخته سینی
یوندوردو . اُرینین یانینا گلدی و دئدی :
" سون بیر دؤءنوشده قویونو سویا گوئتوروم
گلیم . " قویون سوروسونو ئونونه قاتدی .
یغندیردی سویا . بیر آرخ واریادی کندین
آلتیندا ، اورایا گئتدی . قویون سو ایچدی ،
قورتاردی . بیر قوچ قویونا آتیلدی ، قویوندا
قاجدی ، آرخ آتلادی ، ئوبور یاخایا کئچدی .
قوچ دئدی : " کئچرسن کئچ ، سن اولمادا ئوبور
قویون اولسون . مگر من اوخچو بسهتم کی بیر
آرواد ئوترو ئولومو گوئزومه آلیم ؟ " اوخچو
بسهت بونو دئدی . آخی هر بیر شئین دلیلین
بیلیردی . فوری قویونو توپلادی کئری گتیردی
ایچری سوخودو سورونو . آروادینا دئدی : " گل
دئیم . " آرواد سئوهرک یانینا گلدی . او
فوری چکدی قلینجینی آروادی ئولدوردو .
حاضر لانمیش سو ایله آروادی یودولار ،
آتدیلار قبیله . اوخچو بسهتمه یئنی بیر آرواد
آلدی ، یئدی ، ایچدی ، یئر کئچدیلر ، قالان
گونلری ده بیزه باغیشلادیلار . سیز ساغ ، بیز
سلامت .

حقیقین آلاق !

دورگل عزیز هموطنیم ،
سن من ایله باهم اولاق .
دوغما آنا یوردوموزدان
بیز امپریالیزمی قوواق .

هامیمیز وئرهک سن - سسه ،
دوشمن قورخوسوندان آسه .
داهی دوشمیهک قفسه ،
ظالمی لرزه یه سالاق .

آیری دوشمه جوشغون ائلدن ،
بیرهارای چیخماز تک آلدن .
فلسطینین اسرائیلدن
تافتالانمیش حقیقین آلاق .

جلادا وئرمیهک آمان ،
داغلاری آلماسین دومان .
انسانلارا تله قوران
صدامین توکلرین یولاق .

صدام یزید !

صدام چاققیلدادما بیزه دیشینی ،
بیزیم اتحادلی ائللریمیز وار .
مینلر شهید وئرمیش استقلالینا ،
آزادلیق عاشیقی ائللریمیز وار .

تؤگمه سن آتگدن شیطانلیق داشین ،
تورپاغا قاریشار حیلہ لی باشین .
گارتر سنه قییماز دامجی گؤز یا شین ،
شاهدان درس آلمادین هیتلره اینان
فاشیستلر طالعی بئله دیر ، اویان !

بختیار ، پالیزبان ، اویسی ، فلان ،
آچسین قولاغینی ، ائشیتسین بوآن .
دگیشمیش روزگار ، گتچمیش او دوران ،
ایرانلی اونلاری گتیرمز سایا
اورتا خاور مزاردیر آمریگیا !

قالخسین عراق خلقی ، وئرهک آل - آله ،
قدرتیمیز دؤنسون بیر آغیر سئله .
بیرلیگده دؤیوشک بیز بوندان بئله ،
قورقوسون داغیداق امپریالیزمین
ائللر آزاد اولسون خلقلر گولسون .

خاطرهلر دفتیریندن

حبیب ساهر

باجیمین گوزلری آغریردی

... قیشین چلهسی، کوچه، باجادا بوز
دونوب، نودان لاردن، ساجاق، ساجاق بوزلار
سالانیر...
الریم، ایاقلاریم، آلتی، سویوق دان
شیشیب، قانی شورولدور...
باشماق لاریمی، آنام، گنجه کورسو
آلتیناقویوب درکی قوروسون! بیرآزداکیچیک
لهنپ!

الوان، گوللو ایپ جورابلاریمی آیاغیما
گئیریم، باشماق لاریم، لاپ آیاق لاریمین اوچون
دا قالیرلار...

گئینیب، گنجینیب، بؤرکومو باشیما نه
قویوب، بونوما شال ساریرام.

آنام، باجیم ایسه چارشابلی...
یولادوشوروک، پیاده! - هارا?
- "ارمنستان"! حکیم بوغوزون اغوینه...
اوزون، اوزون، قارلی - بوزلو کوچهلردن
سویوق آلا - قارانلیق بازار لاردان ثوتوب
گنچیریک...

بودر، ارمنستانا جاتدیق!
بیزیم محلهیه بنزه مه بیر... گؤزهل ائولر
داش فرشلی کوچهلر! برچوخ ائولرین پنجرهلری
بایرا آچیلیر...
دوشونورم!

- مگر ارمنی کیشی لرینده غیرت ییوخ!
بلکه آروات - اوشاقلاری پنجره دن باشلارینی
چیخاردیب، نامحرم کیشی لره باخاقلار?
بیرجاوان ارمنی، بیرجاوان قیزین یانیندا،
قول قولا، ثونوموزدن کئچیر!

بیرنئچه ائولرین پنجرهلری آچیق دیر...
گولمک سسی، موسیقی صداسی، ائشیدیلیر...
بیردوکانین ثونونه جاتدیق...
چاملارین دالسیندا، جوربجور بطری لیر
دوزلوب، آنام دان سوروشورام:

- نه نه! بورادان ساتیرلار?
- "میخانا" دیر... اوغلم (بر دئیر)،
آتی...

- چاخیر، آراغی کیم لر ایچرلر?
- خاچ پرست لر... مسلمانلار ایچمزلر،
حرام دی... گور "زینقرو" سسی بیراوجابورج
دان ائشیدیلیر...

- "اونه سن دی؟" - سوروشورام
- کلیسا دا، ناقوس چالیرلار!
- کلیسا، ندیر?

- ارمنی لرین مسجدی...
- نه ایچون ناقوس چالیرلار?
- خاچ پرست لرین بایرامی دیر...
کیشیش "خاچی" سویاسالیب دی...

نڇه شيش "لوله ڪبابي" آليز، چورڪ چسـ
خانادان دابير گوللو، برشته سنگ.

ڪباب لاري، چورگين لايينا قويور...
بودور، "حرمخانا" آغزينا چانديق...
مسجده گيرديڪ... مسجد خلوت در... حصير
اوسته اوتوردوق، آنام، چارشاہي نين بير اوجونو
پٿر دوشدهي - سفره ڪيمي - چورهگي ڪباب لاري
قويدو چارشاہينين اوستونه!
"گلين ناهار، يٿيڪ..." دئدي.

قيشين چله سينده، آلاهي اويئنده
"مائده" يٿمڪ، نه قدر دادلي و نه قدر مبارڪ
اولورموش!

تهران - (۲۱ بهمن ۱۳۵۶ - فوريه ۱۹۷۸)

*... هرات اهليندن نقل اولونوب،
ابومسلم بير قوجادان سوروشدي كي نڇه
ياشين وار؟ دئدي: آلتی ياش! دئدي:
بونڇه اولابيلر، سن قوجالميش بير ڪيشي سن!
دئدي: اي امير! عمر اودور كي راحتليق دا
گڇه، بير سنون عهدنده، طولومدان
قورتاميشيق و بو آلتی ايلدن آرتيق دگيل.
او گونلر كي بني اميه نين زمانيندا گڇيب،
اوني عمر دن سايميريق.*

روضات الجنات في اوصاف هرات

ڪتابيندان ترجمه

- ڪشيش نڇه اولور؟

- مالالا بنزه... بير ڪيشي...

- ڇاڇ ندير؟...

آرتيق، آنامين اورهگي داريخير!

- زهرماردي... چوردي...

بودور، ڪيمين ائوينه چانديق، آنام

مني ايتله ييب، ئوزو، دالاناگير...

- هله سسين ڪس!... سورا دئيرهم...

(آجيقلا دئير)!

آنام، باجيملا، ڪيمين اوتاغينا گيررڪن

دئير كي سن هله بير آتورادا اوتور...:

... باجيمين سسي اوجالير، آغلايير...

برڪيشي اونو، دانلايير!

- باخ، باخ! يٿكه قيز، هيچ اوتانميرسان؟

اللين چڪ، قوي گوروم، گوزلرين نييه

قيزاريب... قورخما، قيزيم، گوزلرينه "داري"

سالمارام...

بير ايڪي دامجي سوداميزارام... ياخشي

اولور،

آخي، نڇه، قيزيرسان، گوزهل گوزلرين،

ايسيرسن كي ڪور اولو... آغلاما قيزيم...

قيد! - بيزيم محله ده، بيرقاري آروا

وار ايدى، گوزلري آغربيان اوشاق لارين گوزلرينه

توز، توپراق سالاردى، بعضا ده، او زواللى

لاري دنيا ايشيغيندان محروم ائده ردى...

او، قوجا قاري ڪهيمه: "داري ڪن"

دئيردى لر، سالديقى، توزلارادا: "داري".

گون اورتا ڪڇميش... آنام قاباقدا، بيزده

داليسيجا لهله ييزيڪ! او ڪباب چي دان، بير

• ظریفه و ژاندارملار

ایدی. دسته خیلی کتابی اوددان خلاص
ااتمیشدی. یاریسی یانمیش بیر کتابی ظریفه
قاجیرارکن آژان اونو توتوموش، کراواتین
بوینوندان آچماق و دؤشونده کی نشانین
قوبارماق ایسته میشدی. ظریفه وار گوجایله
آژانین آلینی دیشله میشدی. آژانین سسینه
بیغیشان جماعت ظریفه نی اونون الیندن
آلیب ئوز آرالاریندا گیزلتمیش دیلر.

* * *

سحر ظریفه نی مکتبه دئیل، ئوزوایله
ایشه آپاران ستاره کراواتی سلیقه ایله
بوکوب صاندیفا قویدو. قیزینین دوشونده
کی نشانی چیخاریب اونون یاخاسینین
آلتینا ووردو:

— قیزیم، گورورسن. آرا قاریشیقدير،
هله لیک بونو گوسترمه، — دئدی.

ستاره دوغرو دئییردی. تبریز یئنه ده
دومانلی ایدی. دومان اولاندا اولدوز
گؤرونمز، آنجاق او، همیشه دومان آلتیندا
دا قالماز!

حمید محمدزاده نین تبریز خاطره لری
کتابیندان اختصارلار وئریلدی.

ظریفه نین خوشبخت گونلرینین عمری
اوزون اولمادی. تبریزین اوستونو قارا
بولودلار آلدی، شدتلی توفان قویدو،
آزادلیق باহারینین ایلک چیچکلرینی
سولدوردو.

شاختالی گونلرین بیرینده ظریفه نین
اوخودوغو مکتبه بیردسته ساحلی ژاندارم
گلدی. اونلار اوشاقلاری دؤیوب، کتابخانا-
لاری اللریندن آلدیلار و ئوزلرینی مکتبدن
قاودولار. مکتب داغیلدی، شاگردلرین شن
نغمه لری بیرداها ائشیدیلمه دی. او گوندن
ژاندارملار بوردا مسکن سالدیلار.

دئییرلر "سوء واختینا چکر". اوگونده
ایندیکی کیمی گونش اوفوقه یاخینلاشیردی.
اونون سون قیرمیزی شعالاری پنجره لرین
شیشه لرینی قانا بویامیشدی. تهران جلاد-
لاری آذربایجان دیلینده اولان کتابلاری
بیغیب یاندیردیلار. ظریفه نین سئودییگی
"آنادیلی" کتابی دا بونلارین ایچینده
ایدی. کتابلار آلیشیدیقجا پیونرلرین-
باخیشلاریندا کی غضب سانکی بئله دئییردی:
کتابلاری یاندیرسانیزدا دیلیمیزی
یاندیرا بیلمه یه جکسینیز. اونلارین
بعضی لری قیرمیزی کراواتی هله بوینوندان
آچما میشدی. بونلارین ایچینده ظریفه ده وار

محمد فضولی